

ВИСНОВОК

комісії спеціалізованої вченої ради Д 26.056.02
Київського національного університету будівництва і архітектури
про дисертацію **Бориса Леонідовича Єрофалова**
на тему: «**Архітектурно-розпланувальні засади розвитку столичного міста Києва
у XIX та на початку XX століття**»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю
18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури

- 1. Дисертація є закінченим науковим дослідженням і присвячена визначенню засобів розпланування у XIX і на початку XX ст.,** в роботі з'ясовані принципи, методи та нормативні чинники розбудови Києва в добу, коли місто досягло визначних щаблів в архітектурі та містобудуванні, задля їхнього використання в сучасному проектуванні та реконструкції міста.
- 2. У дисертації вирішені такі завдання:**
  - проаналізовано досвід досліджень архітектурно-розпланувальної організації Києва, встановлені основні періоди містобудівного розвитку міста
  - сформульовані принципи вирішення екологічних питань в Києві наприкінці XIX – на початку XX ст.;
  - досліджено застосування сучасних містобудівних теорій і зокрема концепції «міста-саду» у працях вітчизняних містобудівників і вчених на теренах Києва початку XX ст.;
  - визначені і сформульовані нові принципи розпланування в містобудівній структурі Києва наприкінці XIX – на початку XX ст.
- 3. Наукова новизна.** Основні наукові результати, які представлено на захист, дозволяють стверджувати, що у дисертації вперше:
  - розглянуто розвиток розпланувальної структури промислово-капіталістичного Києва як єдиний процес від «регулярного» перепланування міста на початку XIX століття і аж до муніципальної реформи 1918 року;
  - розроблено зведену схему регулярного розпланувального каркасу Києва 1787–1837 років за першими генеральними планами Києва;
  - проаналізовані нормативні заходи «Великих реформ» (1860–1870-і) та їх значення для регулювання розпланувальної діяльності в Києві другої половини XIX ст.;
  - виявлені засоби містобудівного розвитку Києва доби промислового капіталізму та з'ясовані закономірності і напрями розпланувального зростання Києва;
  - запропоновано модель циклічного розвитку світоглядних і композиційно-розпланувальних підходів до столичного міста Києва з частотою у сто років.Удосконалено:
  - систематизацію етапів і напрямів фахових досліджень з архітектури та містобудування Києва XIX – початку XX ст.;
  - уявлення про напрями основних містобудівних завдань із реконструкції «регулярного міста» в контексті «Великих реформ» 1860–1870-х;

- класифікацію нормативних заходів щодо регулювання містобудівної діяльності досліджуваної доби, що викликали бурхливий розвиток інвестицій і привели до потужного зростання міста, розквіту архітектурної професії та будівельної галузі;
- систематизацію принципів подолання суцільної забудови з використанням параметричних обмежень і засобів формування архітектурних ансамблів у Києві наприкінці XIX та на початку XX ст.

Набули подальшого розвитку:

- аналіз передумов створення радіального каркасу міста в другій половині XIX та на початку XX ст.;
- уявлення про нові принципи озеленення міста та вирішення екологічних питань у Києві другої половини XIX – початку XX ст.;
- дослідження з використання концепції «міста-саду» вітчизняними проєктувальниками на початку XX ст.

4. Обґрунтованість та достовірність наукових результатів підтверджується:

- результатами апробації на українських та зарубіжних конференціях, які підтвердили основні положення дослідження, що виносяться на захист;
- застосування окремих положень та концептів дослідження, про що засвідчують акти впровадження в різних архітектурних установах Києва.

5. Значення результатів роботи для науки і практики.

Основні наукові положення дисертації, зокрема про циклічний розвиток розпланування міста та про нормативні обмеження в забудові «старого міста», дають уточнений і методологічно обґрунтований матеріал для розробки новітньої історії містобудування в Україні, а також можуть бути задіяні для структурування подальших наукових досліджень в галузі історико-архітектурних й урбаністичних студій Києва. Результати дисертації мають підстави бути впровадженими у навчальний процес підготовки архітекторів й аспірантів архітектурних ЗВО Києва за спеціальності «Архітектура та містобудування».

Практичну цінність мають:

- методологічні положення, що можуть бути безпосередньо використані в сучасній проєктній, реконструктивній та управлінській практиці, включаючи розробку та коригування генерального плану, гранично важливими є положення дисертації про параметричне регулювання забудови в Києві XIX і на початку XX ст.;
- базові висновки дослідження про послідовність розпланувального розвитку Києва і нормативні чинники та параметри регулювання забудови зазначеного періоду, що мають бути змістом підготовки та підвищення кваліфікації муніципальних діячів й у першу чергу апарату головного архітектора міста;
- досліджені параметричні та правові нормативи, що можуть бути використані під час визначення обмежень і норм проєктування в історичних районах міста та в зонах із регульованим містобудівним режимом.

6. Публікації результатів роботи, їх обговорення, апробація.

Особистий внесок здобувача. Основні положення і результати дисертаційного дослідження, що виносяться на захист, отримані автором особисто, що засвідчується 23 публікаціями: 8 статей у наукових фахових виданнях України; 5 – у наукових періодичних виданнях інших держав; 5 – у наукових працях, які засвідчують апробацію матеріалів

дисертації; 5 – у інших наукових виданнях, які додатково відображають результати дисертаційного дослідження.

**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:
Статті в наукових фахових виданнях України:**

1. Ерофалов Б. Л. XIX век и городская реконструкция // Строительство и архитектура. – 1990. – № 10. – С. 18–20.
2. Ерофалов Б. Імперія та місто, або Колізія стилів // Теорія та історія архітектури та містобудування: Зб. наук. праць НДІТІАМ. – К.: НДІТІАМ, 1998. – Вип. 2. – С. 55–70.
3. Ерофалов Б. Регулярная перепланировка Киева как опыт преемственного преобразования городской структуры // Сучасні проблеми досліджень, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. праць ІПСМ АМУ. – Київ: ІПСМ АМУ, 2004. – Вип. 1. – С. 79–86.
4. Ерофалов Б. Л. Городское строительное законодательство в формировании планировочной структуры Киева XIX – начала XX века // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. праць ІПСМ АМУ. – Київ: ІПСМ АМУ; ВД А+С, 2005. – Вип. 2. – С. 77–86.
5. Ерофалов Б. Л. Проблемы киевского градопланирования в 1910-е годы // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. праць ІПСМ АМУ. – Київ: ІПСМ; ВД А+С, 2006. – Вип. III, ч. 2. – С. 47-54.
6. Ерофалов Б. Л. Правило и традиция, или Об устойчивом развитии города в конце XIX – начале XX века (на примере Киева) // Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. праць ІПСМ АМУ. – Київ: ІПСМ АМУ, 2009. – Вип. 6. – С. 43–58.
7. Ерофалов Б. Л. К исторической топографии Киева // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник КНУБА. – Київ: КНУБА, 2016. – Вип. 46. – С. 269-277.
8. Ерофалов Б. Л. Теоретичні концепції та практика містобудівної діяльності в Києві на межі XIX-XX століть // Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник КНУБА. – Київ: КНУБА, 2023. – Вип. 83. – С. 129-141.
9. Ерофалов Б. Л. Прибутковий будинок як розпланувальний сценарій (на прикладі «Будинку Мисливця» В. В. Городецького 1901-1903 рр.) // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-виробнич. збірник. – Київ: КНУБА, 2023. – Вип. 26-27. – С. 57-69.

Статті в наукових періодичних виданнях інших держав:

10. Ерофалов Б. Город и регион: Местные и региональные нормативные системы // Понятие о городе / Под ред. А. П. Зинченко. – Тольятти: Междунар. Акад. Бизнеса и Банковского Дела, 1994. – С. 79–24.
11. Ерофалов Б. Л. Развитие планировочной структуры Киева в первой половине XIX века // Сб. науч. ст. НИИТИАГ / Под ред. Н. Ф. Гуляницкого. – М., 1996. – С. 135–141, 230-239.
12. Erofalow B. Architektura Kijowa: Zo inego? // Architektura Murator. – Warszawa, 1997. – № 12. – S. 28–29.

13. Ерофалов Б. Л., Ненашева Е. Ю. О поздне римском влиянии на Среднем Поднепровье (Метод архитектурно-градостроительной реконструкции) / Architecture // Science of Europe. – Praha, 2021. – № 79. – Р. 3–18. – ISSN 3162-2364 (*Автору належить концепція і текст, соавтору – графічне оформлення*).

14. Ерофалов Б. Л., Слепцов О. С. Кардо и декуманус в исторической планировке Киева // Universum. – 2021. – № 9. – Р. 65–77. – DOI – 10.34743 / UniTech. 2021.90.9.12278 (*Автору належить концепція та графічні реконструкції*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

15. Ерофалов-Пилипчак Б. Л. Архитектура имперского Киева. – Киев: А.С.С; НИИТИАГ, 2000. – 192 с.: ил. ISBN 978-966-7452-22-0

16. Ерофалов Б. Л. Містобудівний розвиток Києва // Забудова Києва доби класичного капіталізму, або Коли і як місто стало європейським / А. Беломесяцев, Б. Ерофалов, В. Ієвлева, М. Кальницький, Н. Кондель-Пермінова, О. Сідорова, Т. Скібіцька; За ред. М. Кальницького, Н. Кондель-Пермінової. – Київ: Варто, 2012. – С. 41–62. ISBN 978-966-2321-21-0

17. Ерофалов-Пилипчак Б. Л. Архитектура независимого Киева: У 2 т. Т. 1: Дуже великі проекти. – Київ: А+С, 2020. – 838 с.: ил. ISBN 978-617-7765-10-2

18. Ерофалов-Пилипчак Б. Л. Архитектура независимого Киева. У 2 т. Т. 2: Майстри бетону та гіпсокартону. – Київ: А+С, 2020. – 832 с.: ил. ISBN 978-617-7765-11-9

19. Ерофалов Б. Л. Київ | Архитектурний атлас. – 2-е вид. – Київ: А+С, 2021. – 352 с.: ил. ISBN 978-617-7765-14-0

Наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

20. Ерофалов-Пилипчак Б. Л. Архитектура советского Киева. – Киев: ИД А+С, 2010. – 640 + ЛІІ с.: ил. ISBN 978-966-8613-53-1

21. Ерофалов Б. Л. Архитектурный атлас Киева. С десятью историческими картами, 294 оригинальными фотографиями и архивными иллюстрациями. – Киев: А+С, 2013. – 352 с.: илл. ISBN 978-966-8613-52-4

22. Erofaloff B. Neotectonism: For Sale or For Life? – Kiev | Belgrade: А+С, 2013. – 28 p. ISBN 978-966-8613-51-7

23. Kiev Otherwhere: Киев которого никогда не было. Киев каким он был. Киев каким он мог бы быть / Сост. Б. Л. Ерофалов, А. Г. Шалыгин. – Киев: А+С, 2014. – 408 с.: илл. – ISBN 978-966-8613-55-5 (*Автору належать концепція і тексти*).

24. Ерофалов Б. Л. Символы архитектуры, или Нумерологическое испытание архитектурной формы. – Киев: А+С, 2016. – 576 с.: ил. ISBN 978-966-8613-58-6

7. **Зміст дисертації** відповідає паспорту спеціальності 18.00.01 – «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури», за якою вона представлена до захисту, та профілю спеціалізованої вченої ради. Автореферат дисертації відповідає змістові дисертації.

8. Перевірка рукопису дисертації на наявність співпадінь.

Згідно довідці № 03/23 від 3.04.2023 про перевірку рукопису на наявність співпадінь дослідження Б. Л. Ерофалова не містить елементів плагіату та запозичень. Максимальний відсоток співпадіння, виявлений у системі перевірки: Unischek – п'ять цілих нуль десятих (5,0 %).

УХВАЛИЛИ:

1. Вважати, що дисертація Бориса Леонідовича Єрофалова на тему: «Архітектурно-розпланувальні засади розвитку столичного міста Києва у XIX та на початку XX століття» є закінченою науковою працею та відповідає паспорту спеціальності «18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури». Наукове значення одержаних результатів дозволяє визначити роботу, як подальший розвиток історико-архітектурних досліджень завдяки розробленню наукових принципів та методичних рекомендацій щодо сучасної проєктної, реконструктивної та управлінської практики містобудування.

2. Вважати, що дисертація Бориса Леонідовича Єрофалова на тему: «Архітектурно-розпланувальні засади розвитку столичного міста Києва у XIX та на початку XX століття» відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук, зокрема пп. 9, 11, 12 положення про «Порядок присудження наукових ступенів», та рекомендувати її до захисту на спеціалізованій вченій раді Д 26.056.02 за спеціальністю «18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури».

3. Рекомендувати затвердити офіційними опонентами дисертаційної роботи Б. Л. Єрофалова:

(вказати науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, основне місце роботи та посаду кожного із рекомендованих опонентів).

1. доктор архітектури, професор Богдан Степанович Черкес, Національний університет «Львівська політехніка», директор Архітектурного інституту, професор кафедри дизайну та основ архітектури:

2. доктор архітектури, доцент Андрій Ігорович Марковський, Національна академія мистецтв України, учений секретар відділення синтезу пластичних мистецтв.

Члени комісії:

д. арх., проф. М. М. Дьомін

д. арх., проф. Ю. В. Івашко

д. арх., проф. Г. В. Шевцова

Підписи членів комісії підтверджують:

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради Д 26.056.02

Н. В. Антоненко

« 23 » червня 2023 р.